

Nar efter Nar, kan det ikke være Andet, end at det hele Samfund kommer til at lide og lide dybt under en saadan Stilstand i Udviklingen, en Stilstand, der naturlig maa blive en Tilbagegang. Men dette er efter min Oberbevisning endda ikke det Væsentlige. Man hører undertiden Folk letfindig sige: Vi have Love nok; om vi ogsaa skulde vente nogle Nar, inden vi fik flere Love, gjør det Intet til Sagen. Jeg kalder dette en letfindig Tale, og jeg har allerede antydet hvorfor, men jeg siger: Dette, at vi ikke faae denne eller hin Lov, har endda ikke saameget at betyde. Naar man ser Sagen fra et overordnet Standpunkt, naar man stiller sig paa et høiere Standpunkt, saa ligger der ikke saa stor Vægt paa, om man faar denne eller hin Lov et Nar før eller senere. Men hvad der har en langt større Betydning, er den Indsigt, som en saadan Situation og dens Udvikling har paa hele det politiske Liv, paa Folket. Jeg tager ikke i Betænkning at paastaa, at, saaledes som Forholdet har udviklet sig i de senere Nar, har det ført, og naar det skal fortsættes længere, vil det mere og mere føre til en politisk Demoralisation. Jeg vil spørge Enhver af os, naar vi nu snart forlade denne Samling, om vi da ikke gjøre det, Enhver især opfyldt med Misfornøielse med det Hele og Misfornøielse med os selv, og med Gru se hen imod Fortættelsen af denne Tilstand, naar vi skulle mødes igen her om et halvt Nar. Men denne Tilstand af Misstemning afføder ganske naturlig Ulyst og Uvirkelighed til at arbejde. Istedetfor at fæste Diet paa de alvorlige Sager, der kunne foreligge, istedetfor at henvende sin Opmærksomhed paa praktiske Ting, der kunne blive Nytte til for Fædrelandet, gaar man op i politiske Stridigheder, i Rjævl og Brøvl, som i Virkeligheden har faare liden Betydning for Fædrelandet. Saaledes stiller det sig med os, men hvorledes forholder det sig da med Folket udenfor Rigsdagen? Jeg har jo ikke nødig at sige det, Enhver veed det jo, at denne Tingenes Tilstand ikke blot har sat sit Mærke, hos os i vor egen Midte, i vore Følelser og Stemninger, nei, man ser ogsaa Mærket af den rundt omkring os. Allerede længe har man haade talt og skrevet i Skrifter og paa Prent om Rigsdagen, om Folkethinget, om Folkethingsmændene, om deres Gjerning, om deres Tanker og deres

Hensigter paa en Maade, som man vel vil indrømme mig ikke har været præget af dyb eller stor Respekt. Man vil maasse sige: Ja, man kan gjerne kritisere, badle og laste de enkelte Medlemmer af Folkethinget; men man gjøre sig ingen Illusion i den Henseende. Bliver det først Bane saaledes at lade Mangel paa Respekt overfor Medlemmer af en Forsamling trænge ind i Hjerterne, saa gaar dette umærkelig lidt efter lidt ud over Forsamlingen som Institution. Det bliver med andre Ord Folkethingets Anseelse og politiske Betydning, som kommer til at lide under en saadan Tilstand som den, hvori vi ere. Men naar dette gaar ud over Folkethinget, gaar det sandelig ogsaa ud over Landstinget, og derjom man tror, at ud af den Misère, hvori Mange mene, at Folkethinget befinder sig, skulde der i Virkeligheden stige en Glorie høiere og høiere for den anden Afdeling af Rigsdagen, saa tager man fejl. Ja, det kan naturligvis være Tilfældet i visse Kredse; men der er andre langt talrigere Kredse, hvor det Modsatte bliver Tilfældet. Og jeg spørger videre: Tror man, at Udviklingen af en saadan politisk Tilstand gaar hen over Regjeringens Hoved, uden at der der mærkes Følger deraf? Nei, Regjeringen kommer uvilkaarlig til at lide under den samme politiske Demoralisation. Hvor kan det være Andet? Naar en Regjering saaledes skal slides op i gold, ufrugtbar Kamp med Repræsentationen det ene Nar efter det andet, naar en Regjering arbejder og arbejder paa sit Sisyfusarbejde af Lovgivningsjager det ene Nar efter det andet uden nogenfinde at faae Noget ført igjennem, naar det altid dreier sig om dette, som Regjeringens Benner have kaldt Storpolitik, naar med andre Ord Regjeringen nødes til ogsaa at drive Storpolitik, følger saa ikke deraf umærkelig, at Sandfærd, Interessen for de enkelte Lovgivningsjager maa tabe sig? Det kan ikke være Andet; thi Ministre ere ogsaa Mennesker. Og det er Noget, som vil sætte sit Spor ikke blot i Lovgivningsvirksomheden, men ogsaa Administrationen maa tidligere eller senere komme til at føle Mærkerne deraf; thi det er mig ganske klart, at ikke blot Lovgivningsvirksomheden, ikke blot Rigsdagens politiske Anseelse, ikke blot selve Folkets Interesse for dets Forsatning er udsat for at lide, men dette